

تزئینات و جواهرات دوره های قدیم ایران

استعمال تزئینات و جواهرات همیشه بین ملل متمدن معمول بوده و از طرز آرایش و زور بستن هر ملتی میتوان پی به سلیقه و اندازه ذوق آن ملت برد.

اسان ما قبل تاریخ به تزئینات اهمیت بسیار میداده است. قدیم ترین آثاریکه از ساکنین متمدن قلات ایران در نقاط مختلف کشور بدست آمده با لوازم آرایش از قبیل گوشواره و دست بند و گردن بند و غیره همراه بوده است. علاقه مردم این زمان به تزئینات نامبرده بقدری زیاد بوده که مردکان خود را نیز با جواهرات و زینت هائی که درزندگی استعمال می کرده اند بختا که می سپردند.

برای جنگجویان بر افتخارترین تزئینات سلاح آنها بود. بنا بر این خنجر و شمشیر یا تبر آنها را در قبورشان قرار میدادند بطوریکه تقریباً تمام

مستند زردین که سابقاً جواهر نشان بوده و مشلق بدوره هخامنشی میباشد گردن بند هائی بانوان این زمان در شوش مرکب از رشته های متعدد مهره های مختلف الشکل از جنس صدف در پائی یا گل پخته و یا سنگه های رنگین بود.

در حدود هزار و دوست سال پیش از میلاد در لرستان جواهراتی از برنز که بمنزله شاهکارهای صنعتی ایران محسوب میشود بوجود آمد. بعضی از گردن بندها و دست بندهای لرستان بقدری ظریف و زیبا هستند که اکنون بدمای از بانوان کشورهای خارجه از ترکیب آن تقلید نموده و نظایر آن را می سازند و می گردند. در موزه ایران باستان مجموعه کاملی از این جواهرات برنجی وجود دارد که نظیر آن در هیچیک از موزه های دنیا نیست.

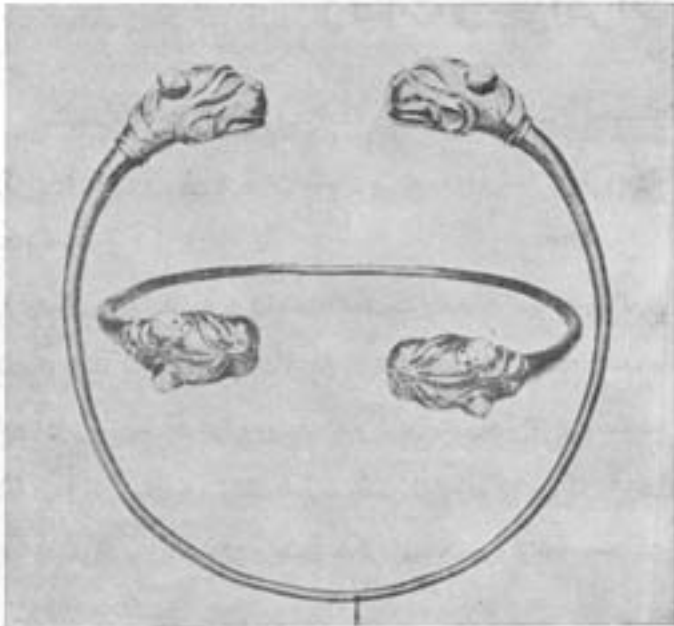
مدال جواهر نشان دوره ساسانی

در ازمینه مقابل تاریخی برنز و آهن نیز مانند سیم و زر جزو فلزات قیمتی محسوب میشده زیرا استخراج این فلزات در آن زمان چندان آسان بوده است. آهن فقط در اواخر هزاره دوم پیش از میلاد یعنی خیلی دیرتر از مس و برنز

سنگ زردین جواهر نشان دوره ساسانی

تبرهای لرستان در قبرها پیدا شده است. در جلگه بین النهرین در سه هزار سال پیش از میلاد بانوان کبوهای خود را بقطعه هائی از زر بشکل برگ درخت ترئین مینمودند و بگوشه های خود گوشواره های زرین هلالی شکل آویزان میکردند.

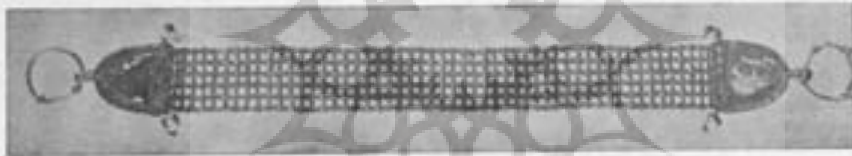
کردن بند برتری دوره هخامنشی

میخ هائی را که در تالارهای تخت جمشید بکار میبردند از زر پوشیده شده بود و از اینگونه میخ ها در یکی از گنجینه های موزه ایران باستان دیده می شود .
ولی لرزش اشیا از زینتی بیشتر بطرز ساختمان آنها و بویژه ریزه کاریهایی که استادان

زیبتهای دوره اشکانی

در ایران مورد استعمال قرار گرفت . در این موقع هنوز در اروپا به وجود آهن آکامی نداشتند . کم کم وقتی آهن فراوان شد جنبه قیمتی بودن خود را

دستبند سبیل و زرین دوره اشکانی

نمونه ای از کردن تصعای دوره پیش از تاریخ که از سنگهای گرانها ساخته شده و

از دست داد .

در دوره هخامنشی استعمال زر زیاد شد بطوریکه حتی قسمت برجسته

در کاوشهای علمی دامغان بدست آمده است

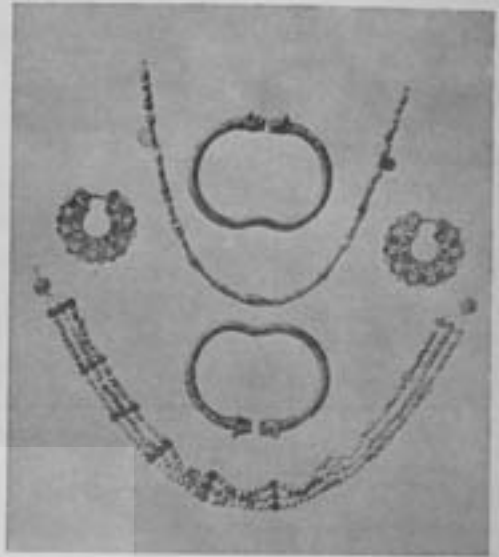

مدال دوره ساسانی

پروژه گاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

این فن در آن نموده اند میباشد. همانطوریکه در بالا ذکر شد صنعتگران و هنرمندان گری در این کار از سایرین گوی سبقت را ربوده اند. پس از آنها در دوره هخامنشی صنعت جواهر سازی باوج ترقی رسید.

زیشتهای دوره هخامنشی که از شوش بدست آمده است

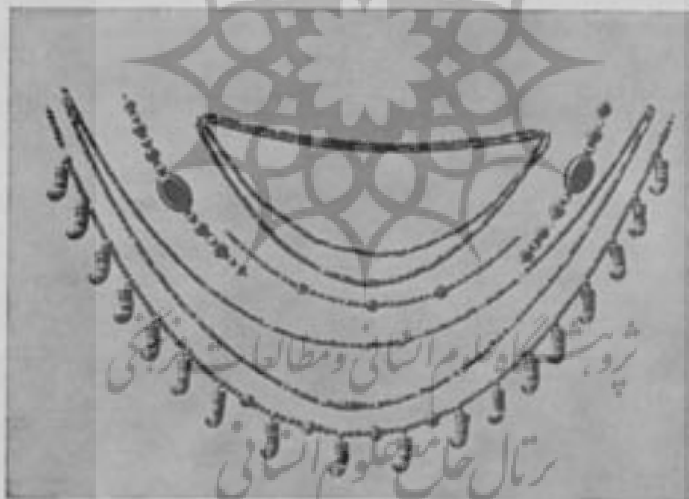
بقیه درست معلوم نیست ولی از سبک و طرز کار آنها معلوم است که در دوره هخامنشی ساخته شده. زیبایی از همه دستبند زری است که عکس آن در صفحه پیش دیده میشود و دو سر آن به دو عقاب شاخ دار منتهی میگردد. این حیوان با پرده در حقیقت وجود نداشته و مساند تمام حیوانات فرسی که در نقوش برجسته تخت جمشید دیده میشوند فقط برای زینت و از نظر زیبایی ساخته شده است.

این دستبند در ابتدا جواهر نشان بوده و اکنون جای نکینها در روی آن مشاهده میشود و باین ترتیب دستبند نامبرده هیئت و شکل اولیه خود را از دست داده است. مثلا چشم حیوان از یاقوت بوده و صورت و بدن آن از فیروزه و زمرد و سایر سنگ های رنگین مزین گردیده اند. این قسم کار یعنی نشان دادن سنگ های گرانبها روی فلزات

ویژه اهالی شمال دریای خزر و قفقازیه بوده و بعدا در نتیجه مهاجرات این قبایل با رویا بومیان اروپائی نیز بآن آشنائی پیدا کرده اند و در آن سرزمین مدتها این قسم مرصع کاری معمول بوده است. شباهت این صنایع به صنایع قبایل شمالی ادامه روابط آریائیهای ایران را با برادرانی که هنوز در کناره شمالی دریای خزر مسکن داشتند میرساند. نشان دادن سنگ های گرانبها روی فلزات در دوره های بعد نیز معمول شده و بهترین نمونه آن جام معروف به جام خسرو است که در کتابخانه ملی پاریس محفوظ

گوشواره دوره اشکانی

اشخاصیکه یا شکار نقوش برجسته تخت جمشید را دیده باشند ظرافت و ریزه کاریهای جواهراتی را که در پارسیان و افسران داریوش بزرگ بر جامه پادشاه و کردن خود دارند و جزئیات آن در روی سنگ حجاری شده فراموش نمیکند. در صفحات این نامه عکس چند نمونه از این جواهرات دیده میشود که بعضی از آنها از شوش در نتیجه کاوش های علمی بدست آمده و محل کشف

میشود. در عکس های این نامه یکی از بزرگترین شاهکار های این سبک شیوه صنعتی که متعلق بدوره ساسانی است دیده میشود و آن عبارت از تشکی است که روی آن نقوش زیبایی با سنگهای مختلف و رنگین نقش گردیده.

چند نمونه نیز از جواهرات دوره اشکانی در این صفحات دیده میشود

دستبند برنزی دوره هخامنشی به قطر شش سانتیمتر

گوشواره دوره اشکانی

نمونه ای از کردن بدعای دوره ساسانی که از اجزای سنگهای رنگین و در شوش بدست آمده است که از نقطه نظر شیوه کار با جواهرات دوره پیش و بعد تفاوتی ندارد و از اینرو معلوم میشود که در دوره اشکانیان نیز هنر های ایرانی سیر تکمیلی خود را می پیموده.

ظرافت و زیبایی این جواهرات حاکی از سلیقه و ذوق ژاد ایرانی است که در دوره های مختلف دست و از پدر به پسر انتقال یافته و هیچگونه تغییرات سیاسی و اجتماعی جلوه آمرا از این برده است.